

Enmig dels serrats de l'Alt Empordà, per on van passar les riuades de l'exili l'any 1939, Juan Negrín, aleshores president del Govern de la República, va fer amagar, en una mina, or del Banc d'Espanya i quadres del Museu del Prado. Avui l'edifici encara espera un destí.

El bosc és frondós i humit i, per aquells que passin per la zona sense conèixer-ne l'existència, pot ser una sorpresa trobar-se la gran construcció de ciment després d'un revolt del camí. Un cartell ens explica que es tracta de la mina Canta, també coneguda com la mina d'en Negrín, perquè allà el Govern de la República espanyola va fer amagar part del tresor que anava camí de la frontera.

La mina Canta s'aixeca a poca distància de la Vajol, en el camí que condueix cap a Maçanet de Cabrenys. Ens trobem, per tant, en plena ruta de l'exi-

La mina del tresor

li. Per la Vajol van passar Lluís Companys, el lehendakari Aguirre i Manuel Azana, entre molts altres. És un poble molt petit i té fama de ser el més alt de la comarca, l'Alt Empordà, la qual cosa el converteix en un excel·lent mirador sobre els voltants.

L'antiga explotació de talc és situada al serrat de les Mines, conegut popularment com a Gurugú. I va ser la seva

ubicació, just al costat de la frontera, la que va fer que Negrín hi enviés obres d'art del Prado i part de l'or del Banc d'Espanya, que en total els historiadors han valorat en 500 milions de dòlars. Dins de la mina es va fer construir una cambra cuirassada, on van quedar dipositats l'or i els quadres sota la responsabilitat directa del ministre d'Economia i Hisenda.

Els vells edificis de la mina Canta, coneguda també com la mina de Negrín, prop de la Vajol, on el 1939 van amagar quadres del Museu del Prado i part de l'or d'Espanya.

Durant anys, la Comissió de Treball per al Museu de l'Exili de la Vajol ha lluitat per aconseguir que a la mina d'en Negrín s'hi fes un museu de l'exili. Però la decisió de construir a la Jonquera un centre d'aquestes característiques ha fet trontollar els desitjos de la Comissió. Ara per ara, està previst que el nou equipament cultural de la Jonquera obri les portes al públic en els primers mesos de l'any 2007. De fet, el passat 8 de setembre ja s'hi va posar la primera pedra. El projecte compta amb la participació de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Girona, els ajuntaments de la Jonquera i Argelers, i la Unió Europea. Es va triar la Jonquera com a seu del futur museu per la seva privilegiada situació, entre l'Alt Empordà, escenari de la retirada de milers de persones, i el Rosselló, on arribaven progressivament els vençuts.

Arguments a favor. En contra d'aquesta decisió, la Comissió de la Vajol argumenta que les administracions tenen l'obligació de vetllar per l'equilibri del territori. En aquest sentit, apunten que s'hauria d'haver ajudat la població més petita i necessitada de revulsius en comptes d'afavorir un municipi molt més gran i que ja compta amb molts serveis i infraestructures. Així les coses, la Comissió ja ha advertit que no estan d'acord amb la iniciativa i que continuaran treballant perquè al museu es faci a la Vajol. De la mina Canta no deixaran que surti cap objecte cap a un altre centre.

El futur museu de la Jonquera té la intenció de crear un seguit d'itineraris i visites als llocs emblemàtics de l'exili, com poden ser el mas Perxes, el coll de la Manrella i el coll de Lli, Cotlliure, Port-bou o el castell de Figueres. Potser serà en el marc d'aquestes rutes que la mina del tresor acabarà tenint un paper, i podrà obtenir els fons que li permetin convertir-se en una mena de petit museu, encara que sigui com a satèl·lit de la seu principal.

Mentrestant, però, tot aquell qui passi un dia qualsevol per aquesta zona només trobarà el silenci de l'edifici tancat, algun casquet de bala perdut i el gran pollancre de la mina que sembla cobrir els seus secrets.

Marta V. Santaló

Sine nobilitate

Marta Pessarrodona

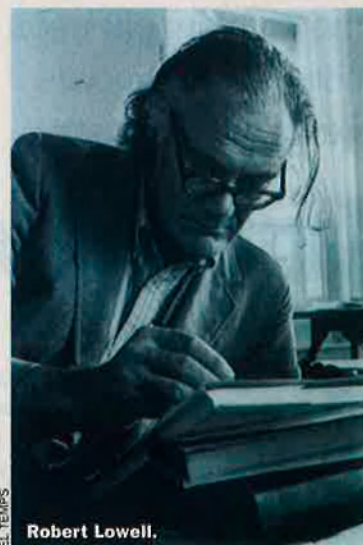
Memòries d'una neollatina*

No sé si és una impressió exclusivament personal, però diria que ara mateix comencem a acabar la Guerra Civil espanyola. Pot semblar una *boutade*, però aquesta és la meua impressió. Per adobar-ho, també penso que arribarà un moment que ens preguntarem (crec que encara no ho hem fet) quin país, quina Espanya hauríem tingut en cas de guanyar els "lleials", els republicans. Una mena de Iugoslàvia abans de la Guerra dels Balcans? I m'ho plantejo des de la meua condició de filla de tinent republicà (de lleva, que consti) i de portadora d'un imaginari (de moment) passaport català. També, com a conscient que si una cosa ens ajuda històricament és tot allò que se situa en l'apartat memorialista: autobiografia, biografia, diaris, cartes, etc., un apartat que com a ciutadans d'un país, Espanya (si més no, això és el que diu el meu passaport), en principi catòlic, semblen més aviat poc abocats. Per exemple, una figura tan interessant com Jesús Ernest Martínez Ferrando, segons sembla, no guardava les cartes que rebia. Ho dic amb permís (que no li he demanat) de Vicent Alonso, que és qui sap de l'home i de l'intel·lectual, no pas jo. Agosaradament diria que quan Narcís Garolera acaba la seva magna i superexcel·lent empresa de l'edició crítica de les obres de Josep Maria de Sagarra, tampoc tindrem volums epistolars, per la senzilla raó que algú o alguns van llançar al seu moment les cartes que l'autor va escriure. I serà una llàstima, és clar. Incidentalment, en un altre país la publicació dels tres volums memorialistes sagarrians gairebé hauria forçat un dia nacional, mentre que ha planat el silenci entre nosaltres, de Salses a Guardamar.

La meua teoria sobre l'esperit catòlic que ens informa (siguem practicants o no) i que suposa la possibilitat de confessar-nos al confessorari –redundància volguda– me'l referma el mateix Sagarra a les seves memòries, quan al pròleg ens diu: "l'autèntica vida privada, me la guardo per a altres ocasions, i no desitjo que, ni en broma, ensenyi l'orella dins d'aquest llibre" (p. 15 del tercer volum esmentat). Diria que cap escriptor anglosaxó, per exemple, hauria gosat escriure-ho, com cap ciutadà anglosaxó se sentiria satisfet de fer desaparèixer cartes. Nosaltres sí, en general.

Segurament aquesta meditació m'ha vingut no sols per la lectura (que és lectura) dels tres valuosíssims volums sagarrians, sinó també per la lectura d'epistolars tan distints com les cartes d'un poeta molt admirat, *The Letters of Robert Lowell* (Farrar, Straus & Giroux, 2005) i de la correspondència creuada entre dos cims narratius com són Bellow (Saul) i Roth (Philip), aportada des de les pàgines del diari britànic *The Guardian* per David Gooblar. No sé com aplicaré a la poesia de Lowell la seva petició de feina a un Ezra Pound; ni sé de què em servirà saber que un madur Bellow li va escriure a un jove Roth: "Les més breus diferències [entre nosaltres] serien que tu semblés haver acceptat l'explicació freudiana: un escriptor es veu motivat pel seu desig de fama, diners i oportunitats sexuals..." Sé que en un moment o altre, però, em servirà i, de moment, guardo totes les cartes, mentre em plantejo la possibilitat de conservació d'algun correu electrònic. A favor de la memòria neollatina, és clar.

*Durant la dictadura primeriverista a l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona van haver de canviar el nom de l'assignatura "Història de Catalunya" per la d'"Història dels pobles neolatins". Com van les coses, he decidit convertir-me en una neollatina.

EL TEMPS

Robert Lowell.